

**Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України**

Кафедра управління у сфері цивільного захисту

Обрусна С.Ю.

Історія держави і права України

Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи
для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

Черкаси – 2017

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри управління у сфері цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля (протокол №1 від «30» серпня 2017 р.)

Обрусна С.Ю.

Історія держави і права України. [Методичні матеріали щодо змісту та організації самостійної роботи для підготовки здобувачів за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»] / С.Ю. Обрусна // Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля, 2017. – 31 с.

© Обрусна С.Ю.

© Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	3
2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ.....	7
3. ФОРМИ І МЕТОДИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	8
4. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСВОСННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ.....	8
5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ.....	9
6. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.....	11
7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	23
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	25

ВСТУП

Методичні матеріали з навчальної дисципліни «Історія держави і права України» адресовано здобувачам першого (бакалаврського) рівня підготовки за спеціальністю 081 «Право».

Представлений посібник складається із вступу, семи розділів, списку рекомендованої літератури. Посібник містить інформацію про обсяг вивчення дисципліни, організаційно-методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів, форм і методів поточного і підсумкового контролю, оцінювання результатів засвоєння знань; вимоги до оформлення контрольної роботи та вибору її варіанту, завдання для її виконання, перелік питань для підсумкового контролю. У необхідному об'ємі вказано рекомендовані правові джерела та літературу. Завдання, що становлять зміст контрольної роботи, охоплюють усю теоретичну структуру дисципліни і сформульовані таким чином, що повною мірою дають змогу перевірити рівень засвоєння здобувачем знань з курсу.

1. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ. Історія держави і права України як наука та навчальна дисципліна

Предмет історії держави і права України. Функції історії держави і права України: пізнавальна, прогностична, виховна. Періодизація курсу. Принципи та методи пізнання історико-правових явищ: історизм, об'єктивність, системність, плюралізм. Методи: порівняльно-історичний, формально-логічний, статистичний. Історіографія історії держави і права України

Модуль 1. Держава та право України в стародавні та середньовічні часи

Тема 1. Перші державні утворення і право на території Північного Причорномор'я і Приазов'я (сер. I тис. до н. е. – V ст. н. е.)

Держава скіфів. Античні міста-держави. Боспорське царство. Суспільний лад і державний устрій перших утворень. Основні риси права. Взаємозв'язок держави скіфів, грецьких міст-держав Північного Причорномор'я, Боспорського царства із східними слов'янами.

Тема 2. Держава і право Київської Русі (VI – поч. XIII ст.)

Витоки української державності. Назва «Русь». Теорії походження давньоруської держави. Загальний історичний огляд подій та особистостей. Суспільний лад: вільні, напіввільні, невільні люди. Державний лад: Великий князь, боярська рада, віче, органи управління, церква. Розповсюдження

християнства в українських землях. Суд і процес. Правова система: джерела права, галузі права: цивільне, спадкове, кримінальне право. Види злочинів. Види покарань.

Вклад Київської держави в розвиток національної державності та права.

Тема 3. Галицько-Волинське князівство – продовження традиції української державності (I пол. XIII – II пол. XIV ст.)

Загальний історичний огляд. Монголо-татарська навала та її наслідки. Суспільний лад: вільні, невольні, напіввільні люди. Церква. Спроби Риму запровадити унію. Державний лад: князь, боярська рада, віче, центральне та місцеве управління. Правова система. Джерела права: звичаї, Руська Правда, князівське законодавство, Магдебурзьке право, церковне законодавство. Суд і процес. Роль Галицько-Волинського князівства в розвитку української державності та правової системи.

Тема 4. Литовсько-Руська держава та право (II пол. XIV – I пол. XVI ст.)

Загальний історичний огляд. Суспільний лад; пануючі верстви населення: магнати, шляхта, бояри, панцерні слуги. Селянство: вільні, напіввільні, невольні селяни. Міщанство. Державний лад. Церковне життя. Суд і процес. Правова система. Магдебурзьке право. Роль і місце Литовсько-Руської держави в збереженні і розвитку українських державно-правових традицій.

Тема 5. Запорізька Січ. Козацьке самоврядування та право (XV - XVII ст.)

Виникнення українського козацтва. Утворення Запорізької Січі. Реєстрове козацтво. Козацьке самоврядування. Судова система. Право в Запорізькій Січі. Значення Запорізької Січі в примноженні державницьких традицій в українських землях.

Модуль 2. Держава і право України на порозі нового часу. Українські землі в складі Російської та Австро-Угорської імперій

Тема 6. Українські землі під владою Речі Посполитої (II пол. XVI – I пол. XVII ст.)

Загальний історичний огляд. Суспільний лад. Волочна реформа 1557 р. Селянство. Міщанство. Державний лад: великий вальний сейм: сенат, посольська зборня; центральне та місцеве управління. Наступ католицизму. Берестейська унія. Суд і процес. Основні риси права.

Тема 7. Українська козацька держава середини XVII ст.

Визвольна війна середини XVII ст.: причини, характер, рушійні сили, хід, наслідки. Українська козацька держава: державний лад, суспільний лад,

судова система та процес, система права. Історичне значення існування української козацької держави середини XVII ст.

Тема 8. Українська державність під іноземною зверхністю (II пол. XVII – XVIII ст.)

Загальний історичний огляд. Суспільний лад: панівна верства (бунчукове, значкове, військове товариство), українська шляхта, духовенство. Козацтво, міське населення, селяни. Державний лад: гетьман, центральні органи влади й управління, старшинська рада. Органи місцевої влади й управління. Конституція Пилипа Орлика.

Зміни в правовому становищі Запорізької Січі. Формування політичного устрою Південної України. Суд і процес. Судова реформа 1760 р. Правова система. Джерела права. Кодифікація права. Галузі права: цивільне, сімейне, спадкове, кримінальне.

Суспільно-політичний лад і право в західноукраїнських землях у II пол. XVII – XVIII ст.

Тема 9. Україна під імперською владою XIX – поч. XX ст.

Загальний історичний огляд. Суспільний лад: дворянство, буржуазія, духовенство, міське населення. Селянство: кріпосні й державні селяни. Інвентарна реформа 1847-1848 рр. Військові поселення. Правове становище селян України після реформи 1861 р. Козацтво. Державний лад: центральне управління, губернське управління. Зміни в системі управління після реформ 60-70-х рр. XIX ст. Участь українців у роботі Державної Думи. Суд і процес. Судова реформа 1864 р. Кодифікація права. Правова система. Суспільно-політичний лад і право в Галичині, Північній Буковині й Закарпатті.

Змістовий модуль 3. Держава і право України у XX – XXI ст.

Тема 10. Відродження Української держави (1917 – 1920 р. р.)

УНР часів Центральної Ради (березень 1917 р. - квітень 1918 р.)

Загальний історичний огляд. Державний лад: початок формування в Україні нових політичних структур; утворення Центральної Ради, утворення УНР. Правова система УНР. Законодавча діяльність УНР. Судова система УНР. Роль і місце Центральної Ради у відродженні української державності.

Українська гетьманська держава (квітень – листопад 1918 р.). Загальний історичний огляд. Державний лад: гетьман, рада міністрів, місцеве управління. Судова система і правоохоронні органи. Правова система: конституційне, цивільне, кримінальне право. Причини падіння Гетьманату.

Українська народна республіка часів Директорії (листопад 1918 – листопад 1920 р.). Загальний історичний огляд. Державний лад: центральні органи влади, місцеве управління. Судова система. Правова система: конституційне право, цивільне й кримінальне право. Законодавство УНР.

Західноукраїнська народна республіка (1918 – 1923 рр.). Загальний історичний огляд. Державний лад: центральні органи влади: сейм, ЗУНР,

державний секретаріат, місцева влада та управління. Злука ЗУНР і УНР. Президентський договір, Акт соборності. Судова система та правоохоронні органи. Правова система.

Тема 11. Формування радянської державності в Україні (1917 – 1920 рр.)

Загальний історичний огляд. Державний лад: державне будівництво на основі рішень I та II Всеукраїнських з'їздів Рад. Вищі органи влади. Конституція УРСР 1919 р. Розвиток федеративних зв'язків УРСР із РСФРР та іншими радянськими республіками. Судова система та правоохоронні органи. Становлення радянського права: конституційне право, цивільне право, сімейне право, земельне право, трудове право, кримінальне право, кримінально-процесуальне право.

Тема 12. Соціалістична державність і право в Україні (1927 – 1929 рр.)

Україна в 20-х роках ХХ ст. Нова економічна політика. Державний лад. Україна й утворення СРСР. Перебудова державного апарату України у зв'язку з утворенням СРСР: вищі та місцеві органи влади. Судова система та правоохоронні органи: прокуратура, адвокатура, суд, ДПУ. Основні риси права: конституційне (конституція УРСР 1929 р.), цивільне (цивільний кодекс УСРР 1922 р.), сімейне (сімейний кодекс 1926 р.), трудове (кодекс законів про працю 1922 р.), земельне, кримінальне (КК УРСР 1922 р.), процесуальне (КПК УРСР 1922 р.), виправно-трудове право (ВПК УРСР 1925 р.), кодекс законів про народну освіту УРСР (1922 р.), адміністративне право (АК УРСР 1927 р.).

Тема 13. Держава і право України в період панування тоталітарного режиму (1929-1938 рр.)

Загальний історичний огляд. Державний лад: вищі органи влади й управління, місцеві органи влади і управління. Централізація правоохоронної системи й посилення ролі позасудових репресивних органів. Правова система: конституційне право, цивільне право, сімейне право, трудове право, колгоспне і земельне право, кримінальне право, кримінально-процесуальне законодавство.

Державність і право в західноукраїнських землях: Східна Галичина і Західна Волинь, Північна Буковина, Закарпатська Україна, Карпатська Україна.

Тема 14. Держава і право України в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Загальний історичний огляд. Західноукраїнські землі на першому етапі Другої світової війни: приєднання Західної України, Південної Бессарабії і Північної Буковини до складу УРСР. Державний лад: Українська самостійна держава, окупаційні режими Німеччини і Румунії, возз'єднання УРСР і Закарпатської України, зміни в державному ладі УРСР.

Правоохоронні органи. Правова система: цивільне, сімейне, трудове, колгоспне і земельне, кримінальне, кримінально-процесуальне право.

Тема 15. Держава і право України в перші повоєнні роки і в період десталінізації (1945 – I пол. 60-х рр. ХХ ст.)

Загальний історичний огляд. Державний лад: вищі органи влади і управління, перехід Криму до України, місцеві органи влади й управління.

Правоохоронні органи: суди, прокуратура, органи державної безпеки і внутрішніх справ. Правова система: цивільне, сімейне, трудове, колгоспне і земельне, кримінальне, кримінально-процесуальне право. Кодифікація права.

Тема 16. Держава і право України в період неототалітарного режиму (середина 60-х – середина 80-х рр. ХХ ст.)

Українська РСР в середині 60 – 80-х рр. ХХ ст.: загальний історичний огляд. Суспільний лад. Боротьба з проявами національної самосвідомості, розвиток державних ідей у програмах опозиційних організацій.

Державний лад: вищі органи влади та управління, центральні органи державного управління, місцеві органи влади й управління.

Судова система. Нотаріат. Органи прокуратури. Органи внутрішніх справ. Адвокатура.

Основні риси правової системи: конституційне законодавство, Конституційна реформа, адміністративне законодавство. Цивільне, сімейне право. Житлове законодавство. Трудове, кримінальне, процесуальне, виправно-трудове право.

Тема 17. Держава і право України періоду перебудови (1985 – 1991 рр.)

Загальний історичний огляд. Державний лад: вищі органи влади й управління УРСР, місцеві органи влади та управління. Судова система та інші правоохоронні органи. Правова система: конституційне, цивільне, трудове, земельне, кримінальне право.

Тема 18. Держава і право України в період незалежності (1991 – перше десятиліття ХХІ ст.)

Загальний історичний огляд. Державний лад: Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, органи місцевої влади. Судова система та інші правоохоронні органи. Правова система: конституційне, цивільне, трудове, аграрне, кримінальне право. Державно-правові реформи.

Сучасні проблеми державно-правового розвитку України.

2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Метою самостійної роботи здобувачів є формування їх пізнавальної активності, засвоєння основних умінь та навичок роботи з навчальними

матеріалами, поглиблення та розширення вже набутих знань, підвищення рівня організованості тощо.

Основними завданнями самостійної роботи здобувачів є засвоєння в повному обсязі основної освітньої програми та послідовне вироблення навичок ефективної самостійної професійної (практичної й науково-теоретичної) діяльності на рівні установлених стандартів.

Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою вивчення дисципліни, завданнями та рекомендаціями викладача.

Обсяги самостійної роботи окремого здобувача можуть значно виходити за межі навчальної програми, якщо це зацікавило його і у нього виникло бажання у поглибленні та розширенні знань з даної навчальної дисципліни.

Самостійна робота здобувачів охоплює: підготовку до аудиторних занять; виконання завдань з навчальної дисципліни протягом семестру; самостійне опрацювання окремих тем навчальної програми; написання контрольної роботи, підготовку до підсумкового контролю.

Самостійному вивченню здобувачами курсу чи окремих його тем передують лекції, на яких розглядаються завдання та послідовність вивчення курсу, найбільш важливі та проблематичні аспекти дисципліни.

3. ФОРМИ І МЕТОДИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль проводиться з метою перевірки рівня засвоєння здобувачами тем, передбачених програмою дисципліни «Історія держави і права України». Форма підсумкового контролю – залік, іспит.

Одним із методів контролю знань з дисципліни «Історія держави і права України» є контрольна робота.

4. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Оцінювання результатів засвоєння знань здобувачів здійснюється у такий спосіб і за такими критеріями: усне опитування; результати самостійної роботи (контрольна робота та її захист); результати заліку.

Шкала оцінювання знань наведена в таблиці 1.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
80-89	B	добре	

65-79	C		
55-64	D	задовільно	зараховано
50-54	E		
35-49	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно	не зараховано

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ ТА ВИБОРУ ВАРІАНТУ

Контрольна робота є самостійним видом роботи здобувачів, передбаченим навчальним планом вивчення курсу «Історія держави і права України».

Робота має бути надрукована на аркушах формату А 4 шрифтом Times New Roman, розмір 14, інтервал – 1,5 (поля: верхнє та нижнє 2 см, лівє 3,5 см, правє 1,5 см) та вкладена у файл. Обсяг роботи – до 10- ти друкованих аркушів. Титульний лист оформляється відповідно до зразка.

Структура контрольної роботи: титульний лист, зміст, відповіді на питання, список використаних джерел.

Під час виконання роботи потрібно спочатку зазначити питання, а потім дати на нього відповідь. Відповіді мають бути конкретні, написані державною мовою, акуратно оформлені. При відповіді на практичне завдання – обов’язково робити посилання на нормативно-правові акти. Перед виконанням контрольної роботи необхідно ознайомитись з методичними вказівками, питаннями, підібрати і опрацювати нормативні акти, літературні джерела, передивитися записи, зроблені на лекціях.

На кожній сторінці варто залишати поля шириною 30 – 35 мм. для зауважень рецензента. В кінці роботи потрібно вказати перелік літератури, поставити дату і підпис. Виконана робота направляється в інститут на перевірку в строк, який вказаний у графіку виконання контрольних робіт.

Оцінюється робота з урахуванням глибини викладення матеріалу, самостійності виконання та вміння використовувати теоретичні знання на практиці. Оцінка за контрольну роботу включає бал за перевірку та захист контрольної роботи на практичному занятті чи під час проведення заліку. Захист передбачає перевірку знань теоретичних питань, виконання практичних завдань за аналогією.

Рівень знань здобувачів за підсумками виконання контрольних робіт оцінюється з огляду на наступні критерії:

1. Повнота та правильність виконання завдання – основний критерій.
2. Здатність здобувача:

- диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання;
- аналізувати зміст правових актів, які регулюють сферу кримінального судочинства;
- робити узагальнюючі висновки з питань, винесених на розгляд.

Оцінка за виконання контрольної роботи виставляється за наступною системою:

- **50 балів** – якщо здобувач показав глибокі знання програмного матеріалу, грамотно і логічно його виклав, бачить проблеми та протиріччя, аналізує та розв'язує складні завдання, застосовуючи при цьому чинні нормативно-правові акти;

- **40 балів** – якщо здобувач твердо знає і виклав програмний матеріал, вміє розв'язувати типові завдання; без істотних помилок та вірно використав свої знання при письмовому вирішенні практичного завдання;

- **30 балів** – якщо здобувач в основному виклав матеріал, не розкривши окремих деталей, допустивши окремі несуттєві помилки при відповіді на теоретичні та практичне питання; продемонстрував вміння відтворити знання;

- **Незадовільно** – якщо здобувач дав неправильну відповідь на поставлені питання або не по суті питання, неправильно розв'язав практичне завдання, або робота виконана не по варіанту.

Отримавши контрольну роботу з рецензією викладача, здобувач зобов'язаний уважно ознайомитися із зауваженнями рецензента та внести в роботу відповідні зміни та доповнення, усунути вказані недоліки. На обкладинці допрацьованої роботи необхідно вказати «Повторно» і направити її на рецензію.

Контрольна робота, що виконана не за своїм варіантом, в якій розкриті не всі питання, або не в повному обсязі, не має списку використаної літератури - *не зараховується*.

В тексті контрольної роботи обов'язкове посилання на використані джерела. У список використаної літератури вносяться праці, з яких запозичуються цитати, думки, статистичні дані, на які робиться посилання. Бібліографічні посилання – це сукупність відомостей про літературне джерело, що використовується в тексті контрольної роботи. Джерела в списку літератури потрібно розташовувати згідно порядку посилань в тексті записки або в алфавітному порядку. Відомості про джерела повинні включати: прізвище та ініціали автора, місце видання, видавництво та рік видання, кількість сторінок. Посилання в тексті на джерела потрібно розташовувати у квадратних дужках, де перша цифра – порядковий номер згідно з списком літератури, друга – номер сторінки використаного джерела.

У разі незарахування контрольної роботи вказуються причини цього. Контрольна робота може бути незарахована у випадках:

- виконано не той варіант контрольної роботи;
- теоретичне завдання виконане з порушенням вимог до нього, у тому числі стосовно обсягу;
- не виконано або не вірно виконано одне із завдань.

Варіант завдання визначається по порядковому номеру здобувача в списку навчального журналу.

Здобувач при необхідності може звернутися за усною або письмовою консультацією до викладача.

6. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Варіант 1.

1. Тестові завдання до теми:

I рівень (із запропонованих варіантів виберіть 1 правильну відповідь):

1. Найдавніший народ, що жив на території України: а) скіфи; б) кіммерійці, в) греки.
2. Антський союз слов'янських племен відносять до: а) протодержав, б) племінних князів, в) племінних утворень.
3. Формою правління в Галицько-Волинському князівстві була: а) республіка, б) монархія, в) конституційна монархія, г) обмежена монархія.
4. У 1385 р. литовський князь Ягайло та польська королева Ядвіга уклали унію, яка отримала назву: а) Кревської унії, б) Люблінської унії, в) Віленської угоди, г) Берестейської унії, д) Городельської унії.
5. Король Речі Посполитої: а) обирався на спільному сеймі Литви та Польщі; б) влада короля передавалась в спадок; в) обирався сенатом.
6. Масова роздача землі польській і спольщеній шляхті, посилення панщини, безправ'я селян, бідних міщан і дрібних ремісників призвели до їх масової втечі і стала однією із причин появи: а) опришків, б) повстанських рухів, в) тяглових селян, г) козацтва, д) власний варіант.
7. Яку модель суспільно-політичної організації (чи держави) було покладено в основу відродженої держави Б. Хмельницького: а) Речі Посполитої, б) Запорізької Січі, в) Української козацької держави, г) Гетьманату д) Русі.
8. Після 1654 р. на Слобожанщині було поширено: а) владу гетьмана, б) владу царського уряду, в) полково-сотенний устрій, г) губернсько-повітовий устрій, д) магдебурзьке право.
9. Законопроекти для імператора готувалися: а) імперською канцелярією, б) сенатом, в) кабінетом міністрів.
10. Статут Генерального Секретаріату визначав, що Генеральний Секретаріат є а) центральним виконавчим органом, б) розпорядчим і охоронним органом, в) крайовим органом управління на Україні, г) найвищим виконавчим і законодавчим органом

II рівень (із запропонованих варіантів виберіть дві або декілька відповідей)

1. Влада скіфського царя обмежувалась: а) радою скіфських племен, б) народними зборами, в) царською родиною.
2. Формування вищих органів управління Київської Русі здійснювалося за допомогою: а) десятичної системи, б) дворцево-вотчинної системи, в) удільної системи.
3. Джерелами права в Галицько-Волинському князівстві були: а) звичаї, б) Руська правда, в) Литовські статuti, г) Артикули Генріха Валуа, д) грамоти князів.
4. Види доказів у Великому князівстві Литовському: а) присяга, б) жереб, в) клятва.
5. Із вказаних назвіть положення Люблінської унії 1569 року: а) запроваджувалась спільна монета, б) Велике князівство литовське зберегло статус автономії, в) підтверджувались усі права і вольності шляхти, г) обмежились права і вольності шляхти за національною ознакою.
6. До військових злочинів відносили: а) дезертирство, б) ухилення від зайняття посади, в) вбивство.
7. На місцях управління Української козацької держави здійснювали: а) посадники та волостителі, б) повітові сеймики, в) полкові та сотенні уряди, г) повітові земства, д) полкові та сотенні управи.
8. За новими Переяславськими статтями Ю. Хмельницького 1659 р. попереднє повідомлення царя про обрання гетьмана спричинилось до: а) до того, що гетьман одноосібно призначався царем, б) до обов'язкового отримання від нього згоди на обрання пропонованого кандидата, в) до заборони обрання гетьмана, г) до того, що цар вносив кандидату гетьмана на затвердження Старшинської Ради, д) новообраний гетьман отримував від царя символи гетьманської влади.
9. До виправних покарань належали: а) догана, б) штраф, в) ув'язнення, г) виправні роботи.
10. Конституція 1918 року передбачала: а) повну свободу місця проживання, б) повну свободу місця проживання для громадян України, в) повну свободу місця проживання для громадян України та національних меншин.

III рівень

1. Доповніть речення:
Систематизація права – це...
Наслідками роботи комісії по систематизації було укладення у 1743 році.....
Для чоловіків дієздатність і право на одруження наставало з ... років, а для жінок – з віку. Звичаєве право і законодавство першої половини XVIII ст. визначало шлюб як....
2. Продовжіть речення: Маніфест про ліквідацію кріпосного права від 19 лютого 1861 року передбачав....
3. У березні 1917 р. від імені Тимчасового уряду в Києві діяла...
4. Історичне значення I Універсалу полягає у тому, що

IV рівень

1. Наведіть (або спростуйте) факти, які свідчили про те, що у середині XVII ст. в межах українських земель функціонувала українська козацька держава.

2. Доведіть або спростуйте твердження, що в Київській Русі рабство носило патріархальний характер.

2. Розкрийте теоретичні питання:

1. Судова система Київської Русі.

2. Кримінальне право Речі Посполитої: джерела, види злочинів, види покарань.

Варіант 2.

1. Тестові завдання до теми:

І рівень (із запропонованих варіантів виберіть 1 правильну відповідь):

1. Форма правління у Скіфській державі: а) монархія, б) аристократична республіка, в) демократична республіка.

2. Розгалужена система укріплених поселень: а) гради, б) фортеці, в) городища.

3. Королівський титул у галицько-волинських князів з'явився внаслідок титулування їх: а) правителями європейських держав, б) самочинно, в) папою римським, г) великим князем київським.

4. Середні та дрібні землевласники: а) магнати, б) шляхта, в) бюргери, г) панцерні слуги.

5. Українські землі в складі Речі Посполитої мали статус: а) автономії; б) федерації; в) конфедерації; г) були її адміністративно-територіальною частиною.

6. Влада кошового отамана обмежувалась: а) Радою військових начальників, б) необхідністю звітування перед військовим суддею, в) звітом перед Військовою Радою по завершенні строку повноважень.

7. Уся територія, новосформованої в ході національно-визвольної війни держави, була поділена: а) землі та провінції, б) воєводства, повіти та волості, в) губернії, повіти та волості, г) полки та сотні, д) тисячі, сотні та десятки.

8. Найчастіше гетьмана обирала: а) військова (козацька) рада, б) старшинська рада, в) рада козацької старшини, г) власний варіант.

9. Вищою судовою інстанцією був: а) сенат, б) верховний суд, в) державна рада.

10. IV Універсал закріпив як ще одну ланку місцевого самоврядування: а) Ради робітничо-селянських та солдатських депутатів, б) Ради народних депутатів, в) Народні ради робітничо-селянських та солдатських депутатів, г) З'їзди робітничо-селянських та солдатських депутатів, д) Ради трудового народу.

II рівень (із запропонованих варіантів виберіть дві або декілька відповідей):

1. Джерелами права у Скіфській державі були: а) звичаєве право, б) правила, встановлені царями, в) писані закони, г) міжнародні договори.
2. Форми досудового слідства: а) допит, б) заклич, в) гоніння по сліду.
3. Із вказаних виділіть особливості розвитку Галицько-Волинського князівства: а) значний вплив боярства на управління князівством, б) необмежена влада князя, в) вплив західноєвропейського права, г) наявність торгового шляху із варяг у греки.
4. Селяни поділялось на а) чиншових, б) тяглових, в) патріархальних, в) путніх.
5. Із вказаних назвіть повноваження вального сейму Речі Посполитої: а) ухвалення законів, б) укладення міжнародних договорів, в) призначення посадових осіб, г) контроль фінансування на місцях.
6. Назвіть привілеї, що характеризували правовий статус реєстрового козацтва: а) мали право брати участь у засіданнях Сейму, б) сплачували податки тільки державі, в) звільнялись від податків, г) мали право власності тільки на рухоме майно, д) підлягали юрисдикції виключно доменіальних судів, е) мали власні органи самоврядування.
7. Гетьман Б. Хмельницький, покладаючись на свій авторитет, намагався у квітні 1657 р. встановлено: а) спадкове гетьманство, б) спадковий гетьманат, в) правильно все вище сказане.
8. Успадкування в українській козацькій державі здійснювалось за : а) за законом, б) за заповітом, в) з дозволу гетьмана, г) за законом з дозволу гетьмана.
9. До місцевих органів управління відносились: а) волосний голова, б) сенат, в) міська дума.
10. Конституція 1918 року передбачала: а) повну свободу місця проживання, б) повну свободу місця проживання для громадян України, в) повну свободу місця проживання для громадян України та національних меншин.

III рівень

1. Погрупуйте вказані ознаки, які відносяться до: 1) протодержав, 2) племінних князів:
а) територія, б) складання інституту спадкоємної влади, в) поділ населення за територіальною ознакою; г) територія, велика за обсягом, д) збереження особливої десяткової організації територіально-адміністративної структури, е) існування апарату для стягнення данини, є) органи публічної влади, ж) існування градів.
2. Встановіть відповідність між вказаними органами влади та їхніми повноваженнями:

1. Рада при князі	1.Збори жителів чоловічої статі міста приміської округи.
2. Віче	2. Орган державної влади кінця XI - початку XII ст.
3. Князівські з'їзди	3. Дорадчий орган князя.
4. Соцькі	4. Представники князівської влади у містах.
5. Посадники	5.Представники князівської влади у сільській місцевості.
6.Волостителі	6.Очолювали адміністративно-територіальні органи на території сотні.

3. Розставте події, явища, процеси в хронологічній послідовності: а) утворення Боспорського царства, б) розквіт Великої Скіфії, в) поява скіфів у лісостеповій смузі Лівобережної та Правобережної України г) заснування Причорноморських міст - колоній.

4. Доповніть схему: «Органи державної влади Скіфської держави»:

А. Цар

Б. Рада скіфських племен

В. -

Г. Апарат державного управління

Д. -.

IV рівень

1. Чи є підстави стверджувати, що Київська Русь за часів правління князя Олега й Ігоря розвивалась в напрямку імперії. Висловіть свою точку зору. Відповідь обґрунтуйте.

2. Доведіть або спростуйте твердження, що формою державного режиму Київській Русі була феодална демократія.

2. Розкрийте теоретичні питання:

1. Судова система Київської Русі.

2. Руська правда – перший кодифікований збірник права Київської Русі.

Варіант 3.

1. Тестові завдання до теми:

І рівень (із запропонованих варіантів виберіть 1 правильну відповідь):

1. **Формою правління в Галицько-Волинському князівстві була:** а) республіка, б) монархія, в) конституційна монархія, г) обмежена монархія.
2. У 1385 р. литовський князь Ягайло та польська королева Ядвіга уклали унію, яка отримала назву: а) Кревської унії, б) Люблінської унії, в) Віленської угоди, г) Берестейської унії, д) Городельської унії.
3. Король Речі Посполитої: а) обирався на спільному сеймі Литви та Польщі; б) влада короля передавалась в спадок; в) обирався сенатом.
4. Масова роздача землі польській і спольщеній шляхті, посилення панщини, безправ'я селян, бідних міщан і дрібних ремісників призвели до їх масової втечі і стала однією із причин появи: а) опришків, б) повстанських рухів, в) тяглових селян, г) козацтва, д) власний варіант.
5. Яку модель суспільно-політичної організації (чи держави) було покладено в основу відродженої держави Б. Хмельницького: а) Речі Посполитої, б) Запорізької Січі, в) Української козацької держави, г) Гетьманату д) Русі.
6. Після 1654 р. на Слобожанщині було поширено: а) владу гетьмана, б) владу царського уряду, в) полково-сотенний устрій, г) губернсько-повітовий устрій, д) магдебурзьке право.
7. Законопроекти для імператора готувалися: а) імперською канцелярією, б) сенатом, в) кабінетом міністрів.
8. Статут Генерального Секретаріату визначав, що Генеральний Секретаріат є а) центральним виконавчим органом, б) розпорядчим і охоронним органом, в) крайовим органом управління на Україні, г) найвищим виконавчим і законодавчим органом
9. Слідчий апарат перебував у підпорядкуванні: а) суду; в) прокуратури; б) суду і прокуратури.
10. IV Універсал закріпив як ще одну ланку місцевого самоврядування: а) Ради робітничо-селянських та солдатських депутатів, б) Ради народних депутатів, в) Народні ради робітничо-селянських та солдатських депутатів, г) З'їзди робітничо-селянських та солдатських депутатів, д) Ради трудового народу.

II рівень (із запропонованих варіантів виберіть дві або декілька відповідей):

1. Зобов'язальне право регулювало: а) данницькі відносини, б) договори купівлі-продажу, в) види приватної власності, г) правила успадкування.
2. Що з переліченого не належало до судових доказів в Київській Русі: а) присяга, б) речові докази, в) свідчення очевидців, г) застосування тортур.
3. У Короткій Правді розмір штрафу за крадіжку залежав від: а) від місця вчинення злочину, б) від виду та кількості украденого стада, в) від соціального стану потерпілого, г) від майнового стану злочинця, д) від способу вчинення крадіжки.

4. До злочинів проти сім'ї відносились: а) укладення шлюбу між кровними родичами, б) викрадення нареченої, в) двоєженство, г) викрадення заміжньої жінки.
5. Зобов'язальне право регулювало: а) данницькі відносини, б) успадкування, в) іпотеку, г) укладання шлюбних контрактів.
6. До військових злочинів козаки відносили: а) дезертирство, б) ухилення від зайняття посади, в) вбивство
7. Гетьман Б.Хмельницький, покладаючись на свій авторитет, намагався у квітні 1657 р. встановити: а) спадкове гетьманство, б) спадковий гетьманат, в) правильно все вище сказане.
8. Земельна власність в Україні-Гетьманщині успадковувалась: а) тільки синами, б) дочками в окремих випадках, в) дочки не мали права на її успадкування.
9. Законодавство ХІХ ст. передбачало такі способи забезпечення виконання договорів: а) завдаток, б) застава, в) розписка, г) клятва.
10. Конституція 1918 року передбачала: а) повну свободу місця проживання, б) повну свободу місця проживання для громадян України, в) повну свободу місця проживання для громадян України та національних меншин.

ІІІ рівень

1. Доповніть речення:

1. У березні 1917 р. від імені Тимчасового уряду в Києві діяла...
2. Представницький орган української демократії початку ХХ ст. , що оголосив національно-визвольний рух в Україні, називався...
3. Історичне значення І Універсалу полягає у тому, що

ІV рівень

1. Порівняйте державно-правове становище українських земель, що входили до складу Російської та Австро-Угорської імперій, зробіть відповідні висновки.
2. Назвіть причини проведення «великих реформ» 60-70 – х років ХІХ ст.

2. Розкрийте теоретичні питання:

1. Судова реформа 1864 року та особливості її проведення в українських землях
2. Суспільні відносини в українських землях у другій половині ХІХ ст.

Варіант 4.

1. Тестові завдання до теми:

І рівень (із запропонованих варіантів виберіть 1 правильну відповідь):

1. Вищим органом законодавчої влади в містах-колоніях були: а) магістратури, б) народні збори, в) рада міста.
2. Порядок сумісного правління Руссю: а) колективний сюзеренітет, б) дуумвірат, в) сюзеренітет - васалітет.
3. Галицько-Волинське князівство: а) поділялося на уділи, б) не поділялося на уділи, в) поділялося на уділи в окремі періоди.

4. Снеми у Великому князівстві Литовському - з'їзди : а) князів, б) шляхти, в) магнатів.
5. Каштеляни в період Речі Посполитої очолювали : а) староства; б) повіти; в) намісництва.
6. Організація козацького самоврядування Запорізької Січі побудована на засадах: а) військової демократії, б) представницької демократії, в) демократизму і рівноправності, г) централізації та децентралізації, д) козацької соборності.
7. Головним розпорядчим, виконавчим і судовим органом Української держави: А) Генеральний суд, Б) Генеральний уряд, В) гетьман, Г) полковий уряд, Д) сенат.
8. Україна увійшла до складу Росії фактично як автономне державне утворення за статтями: а) Коломацькими, б) Московськими, в) Переяславськими, г) Березневими, д) Конотопськими.
9. Вищою судовою інстанцією в українських землях в період їх входження до Російської імперії був: а) сенат, б) верховний суд, в) державна рада.
10. Виконавчим органом влади за Конституцією 1918 року визначався: а) Кабінет Міністрів. в) Рада Народних Міністрів, в) Генеральний секретаріат.

II рівень (із запропонованих виберіть одну або декілька правильні відповіді):

1. Третій Універсал передбачав: а) проголошення автономії УНР, б) скасування приватної власності на землю, в) надання національним меншинам права на національно-культурну автономію, г) ваш варіант.
2. До місцевих органів управління доби ХІХ ст. відносились: а) волосний голова, б) сенат, в) міська дума.
3. За новими Переяславськими статтями Ю. Хмельницького 1659 р. попереднє повідомлення царя про обрання гетьмана спричинилось до: а) до того, що гетьман одноосібно призначався царем, б) до обов'язкового отримання від нього згоди на обрання пропонованого кандидата, в) до заборони обрання гетьмана, г) до того, що цар вносив кандидату гетьмана на затвердження Старшинської Ради, д) новообраний гетьман отримував від царя символи гетьманської влади.
4. Успадкування в українській козацькій державі здійснювалось за : а) за законом, б) за заповітом, в) з дозволу гетьмана, г) за законом з дозволу гетьмана.
5. Яке із наведених джерел права не було притаманним для України періоду національно-визвольної війни: а) правовий звичай, б) судовий прецедент, в) міжнародно-правовий договір г) церковне право, д) кодифіковані нормативно-правові акти, е) князівське законодавство.
6. Назвіть привілеї, що характеризували правовий статус реєстрового козацтва: а) мали право брати участь у засіданнях Сейму, б) сплачували податки тільки державі, в) звільнялись від податків, г) мали право власності

тільки на рухоме майно, д) підлягали юрисдикції виключно доменіальних судів, е) мали власні органи самоврядування

7. Із вказаних назвіть положення Люблінської унії 1569 року: а) запроваджувалась спільна монета, б) Велике князівство литовське зберегло статус автономії, в) підтверджувались усі права і вольності шляхти, г) обмежились права і вольності шляхти за національною ознакою.

8. Джерела права у Великому князівстві Литовському: а) обласні привілеї, б) судебник Казимира III, в) Віленський привілей

9. Джерелами права в Галицько-Волинському князівстві були: а) звичаї, б) Руська правда, в) Литовські статuti, г) Артикули Генріха Валуа, г) грамоти князів.

10. Формування вищих органів управління в Київській Русі здійснювалося за допомогою: а) десяткової системи, б) двірцево-вотчинної системи, в) удільної системи

III рівень

1. Продовжіть речення: Маніфест про ліквідацію кріпосного права від 19 лютого 1861 року передбачав....

2. До яких видів відносились вказані злочини: ересь, насильницькі дії проти імператора та членів його сім'ї, розбійний напад, повстання кріпаків проти поміщиків, вбивство, розповсюдження забороненої літератури.

IV рівень

1. У чому, на Вашу думку, полягали прорахунки Центральної Ради у сфері державного будівництва?

2. Чому період квітня – червня 1917 р. можна охарактеризувати як початок українського державотворення?

2. Розкрийте теоретичні питання:

1. Законодавча діяльність Центральної Ради.

2. Судова система УНР доби Центральної Ради.

Варіант 5.

1. Тестові завдання до теми:

I рівень (із запропонованих варіантів виберіть 1 правильну відповідь):

1. Боспорське царство виникло: а) внаслідок об'єднавчих тенденцій між грецькими містами-колоніями, б) внаслідок завоювань.

2. Послухи в Київській Русі : а) свідки скоєного злочину; б) свідки доброї волі однієї із сторін; в) співучасники злочину

3. Королівський титул у галицько-волинських князів з'явився внаслідок титулування їх: а) правителями європейських держав, б) самочинно, б) папою римським, в) великим князем київським.

3. За законом у Великому князівстві Литовському спадкоємцями не вважались: а) діти, б) позашлюбні діти, в) батьки.

4. Посольська зборня в Речі Посполитій це : а) верхня палата парламенту; б) нижня палата парламенту; в) орган виконавчої влади
5. Військово Запорізька Січ поділялась на: а) полки і сотні, б) січі і кіш, в) ополчення та загони, г) курені та паланки, д) кінноту та піхоту.
6. Уся територія, новосформованої в ході національно-визвольної війни середини XVII ст. держави, була поділена: а) землі та провінції, б) воєводства, повіти та волості, в) губернії, повіти та волості, г) полки та сотні, д) тисячі, сотні та десятки.
7. По смерті І.Мазепи гетьманом було обрано колишнього генерального писаря: а) Павла Полуботка, б) І. Самойловича, в) Д. Апостола, г) Пилипа Орлика, д) Кирила Розумовського, е) Д. Многогрішного, є) П. Дорошенка.
8. Низка законодавчих актів, що регулювали відносини між власниками підприємства і робітниками у XIX ст.: а) трудове законодавство, б) фабрично-заводське законодавство, в) підприємницьке право.
9. В основоположних документах УЦР декларувалось, що вона є тимчасовим органом, який має припинити свою діяльність після скликання: а) Українських національних зборів, б) Всеросійських установчих зборів, в) Всеукраїнських установчих зборів, г) Українського Національного конгресу, д) Всеукраїнського З'їзду Рад .
10. І Універсал: а) зберігав існуючу систему органів місцевої влади б) проголошував її поетапне реформування в) проголосив її повну ліквідацію.

П рівень (із запропонованих варіантів виберіть дві або декілька відповідей)

1. Влада скіфського царя обмежувалась: а) радою скіфських племен, б) народними зборами, в) царською родиною.
2. Форми досудового слідства в Київській Русі : а) допит, б) заклич, в) гоніння по сліду.
3. Із вказаних виділіть особливості розвитку Галицько-Волинського князівства: а) значний вплив боярства на управління князівством, б) необмежена влада князя, в) вплив західноєвропейського права, г) наявність торгового шляху із варяг у греки.
4. За магдебурзьким правом міста звільнялися: а) від управління земельних власників, на чий території вони знаходилися, б) від суду земельних власників, в) від сплати податків.
5. Види доказів у Великому князівстві Литовському: а) присяга, б) жереб, в) клятва.
6. До майнових злочинів у Великому князівстві Литовському відносили: а) крадіжку, б) пограбування, в) шахрайство, г) головщину.
7. Із вказаних назвіть повноваження вального сейму Речі Посполитої: а) ухвалення законів, б) укладення міжнародних договорів, в) призначення посадових осіб, г) контроль фінансування на місцях.
8. Вільні селяни поділялися на: а) чиншових, б) службових, в) ординців.
9. До джерел права відносились: а) судова практика, б) Руська правда. в) церковні статути.

10. На місцях управління Української козацької держави здійснювали: а) посадники та волостителі, б) повітові сеймики, в) полкові та сотенні уряди, г) повітові земства, д) полкові та сотенні управи.

III рівень

1. Вкажіть відповідності між суспільними категоріями населення та їх характеристиками: бунчукове товариство, значкове товариство, військове товариство:

підпорядковувалося генеральній військовій канцелярії; особи, що передавалися під юрисдикцію козацької управи; особи, о знаходилися під юрисдикцією гетьмана.

2. Вкажіть на відповідники таких протиправних діянь: злочин, провина, проступок: дрібне правопорушення, протиправне діяння, за яке передбачалася переважно смертна кара, правопорушення середньої тяжкості.

IV рівень

1. Які, на Вашу думку, можливі були б шляхи розвитку України - Гетьманщини після впровадження Конституції Пилипа Орлика?

2. У чому полягає суть судової реформи 1760 р.?

2. Розкрийте теоретичні питання:

1. Суспільний лад в українських землях (II пол. XVII – I пол. XVIII ст.).

2. Суд і процес в українських землях (II пол. XVII – I пол. XVIII ст.).

Варіант 6.

1. Тестові завдання до теми:

I рівень (із запропонованих варіантів виберіть 1 правильну відповідь):

1. Суб'єктом шлюбних відносин у XIX ст. жінка ставала з: а) 18 років, б) 16 років, в) 15 років.

2. Договори у XIX ст. укладалися: а) усно і письмово, б) тільки усно, в) усно в окремих випадках.

3. У 1722 р. за царським маніфестом Петра I було засновано у Глухові при резиденції гетьмана: а) правління гетьманського уряду, б) посаду царського резидента при гетьмані, в) I Малоросійську колегію, г) II Малоросійську колегію, д) колегію іноземних справ, е) Малоросійське правління, є) Малоросійський Сенат.

4. Найчастіше гетьмана в добу Руїни обирала: а) військова (козацька) рада, б) старшинська рада, в) рада козацької старшини, г) власний варіант.

Створення Української національної держави вперше отримало правове оформлення і закріплення у: а) Переяславському договорі б) Березневих статтях в) Зборівському договорі г) Білоцерківському договорі д) Гадяцькому договорі.

5. Формально вищим органом влади Української держави був (була): а) Чорна (Військова Рада), б) Гетьман, в) Генеральний уряд, г) Державна Рада, д) Народна Рада.

6. Гетьман видавав загальнообов'язкові для усіх нормативні акти, які отримали назву: а) конституцій, б) статутів, в) законів, г) едиктів, д) універсалів.
7. Влада кошового отамана обмежувалась: а) Радою військових начальників, б) необхідністю звітування перед військовим суддею, в) звітом перед Військовою Радою по завершенні строку повноважень.
8. До числа військових начальників (військової старшини) а Січі належав: а) бунчужний, б) пушкар, в) тлумач.
9. Сенатори в Речі Посполитій : а) призначалися королем довічно; б) призначалися королем на певний термін; в) обиралися в округах.
10. Суд великого князя литовського: а) господарський, б) комісарський, в) доменіальний.

II рівень (із запропонованих виберіть одну або декілька правильні відповіді):

1. Селяни у Великому князівстві Литовському поділялось на а) чиншових, б) тяглових, в) патріархальних, в) путніх.
2. Джерелами права в містах Північного Причорномор'я були: а) рішення народних зборів, б) універсали магістратів, в) місцеві звичаї, г) декрети ради міст.
3. Земля в Причорноморських містах-колоніях перебувала в: а) державній власності, б) приватній власності, в) власності ради міста.
4. До суспільних верств Скіфської держави належали: а) жерці, б) вільні ремісники, в) громадяни міст, г) вільні общинники.
5. Джерелами права у Скіфській державі були: а) звичаєве право, б) правила, встановлені царями, в) писані закони, г) міжнародні договори.
6. На території України існували: а) Велика Скіфія, б) Мала Скіфія, в) Скіфське царство.
7. Церковне право в Галицько-Волинській державі регулювало: а) злочини проти особи, б) злочини проти держави, в) злочини проти церкви, г) злочини проти князя, г) шлюбно-сімейні відносини.
8. До виправних покарань у XIX ст. належали: а) догана, б) штраф, в) ув'язнення, г) виправні роботи.
9. Третій Універсал передбачав: а) проголошення автономії УНР, б) скасування приватної власності на землю, в) надання національним меншинам права на національно-культурну автономію, г) ваш варіант.
10. На місцях управління Української козацької держави здійснювали: а) посадники та волостителі, б) повітові сеймики, в) полкові та сотенні уряди, г) повітові земства, д) полкові та сотенні управи.

III рівень

1. Вкажіть на компетенцію таких посадових осіб: військовий писар, курінні отамани, кошовий отаман, військовий осавул.
Здійснював суд над козаками, призначав начальника артилерії, міг заміщати кошового отамана; керував канцелярією; наглядав за дотриманням порядку на Січі; обрані керівники структурних підрозділів; головнокомандувач збройних сил.

2. Погрупуйте вказані злочини за видами: повстання, образа честі, крадіжка, підбурювання до бунту, вбивство, відмова від виконання судового вироку, заподіяння тілесних ушкоджень, грабіж, злочини проти особи короля, чаклунство, двоєжонство.

а) злочини проти держави, б) злочини проти релігії, в) злочини проти особи, г) майнові злочини.

IV рівень

1. Порівняйте державно-правове становище українських земель, що входили до складу Російської та Австро-Угорської імперій, зробіть відповідні висновки.

2. Назвіть причини проведення «великих реформ» 60-70 – х років XIX ст.

2. Розкрийте теоретичні питання:

1. Судова реформа 1864 року та особливості її проведення в українських землях

2. Суспільні відносини в українських землях у другій половині XIX ст.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет, методи і завдання курсу «Історії держави і права України».

2. Держава скіфів: суспільний лад, державний устрій, основні риси права.

3. Античні міста-держави: суспільний лад, державний устрій, основні риси права.

4. Боспорське царство: суспільний лад, державний устрій, основні риси права.

5. Формування державності у східних слов'ян.

6. Утворення давньоруської держави – Київської Русі.

7. Суспільний лад Київської Русі у VI – поч. XIII ст.

8. Державний лад Київської Русі у VI – поч. XIII ст.

9. Право Київської Русі у VI – поч. XIII ст.

10. «Руська Правда» - визначна пам'ятка права.

11. Злочин і кара в Київській Русі у VI – поч. XIII ст.

12. Судочинство в Київській Русі у VI – поч. XIII ст.

13. Розвиток суспільно-політичного ладу Русі на початковому етапі феодальної роздробленості (30-ті рр. XII – 30-ті рр. XIII ст.).

14. Зміни в суспільно-політичному ладі Південно-Західних земель Русі (30-ті рр. XIII – перша пол. XIV ст.).

15. Галицько-Волинське князівство (п. п. XIII– 2 п. XIV ст.).

16. Основні риси права Південно-Західних земель Русі (30-ті рр. XIII – перша пол. XIV ст.).

17. Українські землі під владою Литви (2 п. XIV ст. – п. п. XVI ст.) Загальна характеристика періоду.

18. Суспільний лад на українських землях під владою Речі Посполитої (2 п. 16 – п. п. 17 ст.

19. Державний лад в українських землях в Литовсько-Руський період.

20. Судова система в українських землях у Литовсько-Руський період.

21. Основні риси права в українських землях у Литовсько-Руський період .
22. Виникнення та формування українського козацтва і Запорізької Січі.
23. Реєстрове козацтво та його правовий статус (кін.XVI– перша пол. XVII ст.).
24. Козацьке самоврядування в Запорізькій Січі та його суть.
25. Визвольна війна середини XVII 17 ст.: причини, передумови, завдання та рушійні сили.
26. Формування української національної держави у середині XVII ст.
27. Система органів державної влади Української козацької держави середини XVII ст.
28. Основні риси права в Україні у середині XVII ст.
29. Перехід українських земель під протекторат російського царя: причини і правове оформлення.
30. Правовий статус держави Військо Запорізьке за договором 1654 р.
31. Форма державно-правових зв'язків України з Росією за договором 1654 р.
32. Українська козацька держава середини. XVII ст.: загальна характеристика.
33. Політичний устрій України у 1654-1659 рр. Взаємовідносини України і Росії.
34. Україна, її територія та суспільний устрій після смерті Б. Хмельницького.
35. Політичний устрій періоду Гетьманщини.
36. Суспільний устрій України-Гетьманщини періоду наступу на її автономію (XVIII ст.).
37. Влада глави держави періоду Гетьманщини.
38. Державний устрій періоду Гетьманщини.
39. Судові органи в Україні у XVIII ст.
40. Розгром Запорізької Січі: причини і наслідки.
41. Джерела права в Україні-Гетьманщині у XVIII ст.
42. Кодифікація права в Україні-Гетьманщині у XVIII ст.
43. Цивільне та кримінальне право в Україні-Гетьманщині у XVIII ст.
44. Територія і господарство в українських землях після ліквідації української державності (перша пол. XIX ст.).
45. Державний устрій в українських землях після ліквідації української державності (перша пол. XIX ст.).
46. Право в українських землях у першій пол. XIX ст.
47. Суспільний лад в українських землях періоду утвердження і розвитку капіталізму (друга пол. XIX ст.).
48. Державний устрій в українських землях періоду утвердження і розвитку капіталізму (друга пол. XIX ст.).
49. Право в Україні у другій пол. XIX ст.
50. Суспільно-політичний лад і право в Галичині, Північній Буковині та Закарпатті у XIX ст.
51. Боротьба за національно-державне відродження України після лютневої революції 1917 р.
52. Утворення Української Народної Республіки.
53. Утворення Центральної Ради, її державної структури.

54. Вищі органи влади в Українській Народній Республіці (листопад 1917 – 1920 рр.).
55. Організація місцевої влади в Українській Народній Республіці.
56. Судова система та законодавча діяльність Центральної Ради (листопад 1917 – квітень 1918 рр.).
57. Переворот 29 квітня 1918 р. і утворення гетьманської держави.
58. Судова система і законодавство Української гетьманської держави (1918 р.).
59. Українська Народна Республіка часів Директорії.
60. Західно-Українська Народна Республіка: формування держави та правової системи.
61. Утворення Української Радянської Республіки.
62. III Всеукраїнський з'їзд Рад. Конституція УСРР 1919 р.
63. Розвиток федеративних зв'язків УСРР з РСФРР та іншими радянськими республіками.
64. Судові органи та становлення радянського права в УСРР у 1920-х рр.
65. Нова економічна політика та її законодавче оформлення.
66. Україна та утворення СРСР.
67. Основні риси права УСРР у 1921-1929 рр.
68. Держава і право УРСР в період тоталітарно-репресивного режиму (1929-1941 рр.).
69. Суд, прокуратура та ДПУ - НКВС України у 1929-1941 рр.
70. Конституція УРСР 1937 р.
71. Державність Західної України у 1920-30-х рр. Приєднання Західної України до складу УРСР.
72. Основні риси розвитку права в УРСР у 1929-1941 рр.
73. Держава і право України в роки Великої Вітчизняної війни (1941-1945 рр.).
74. Спроба відновлення української державності у 1941-1945 рр.
75. Основні риси права УРСР у 1941-1945 рр.
76. Держава і право УРСР в повоєнні роки (1945-1965 рр.).
77. Держава і право Української РСР в період «неототалітарного режиму» (середина 1960-х – середина 1980-х рр.).
78. Конституція УРСР 1978 р. та її зміст.
79. Основні риси законодавства Української РСР у 1960-х – 80-х рр.
80. Соціально-економічна і політична ситуація в Українській РСР у 1986-1991 рр.
81. Реформа державного апарату у 1986-1991 рр.
82. Зміни в статусі УРСР як союзної республіки у 1989-1991 рр.
83. Проголошення незалежності України.
84. Прийняття Конституції України 1996 року.
85. Конституційний процес в Україні на сучасному етапі розвитку державності.
86. Причини, суть та наслідки «помаранчевої революції».
87. Причини, суть та наслідки «революції гідності».

88. Проблеми державно-правового розвитку України на сучасному етапі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова

1. Історія держави і права України : підручник / В. Д. Гончаренко [та ін.] ; ред. В. Д. Гончаренко. - Х. : Право, 2013. - 704 с
2. Музиченко П. П. Історія держави і права України / П. П. Музиченко. – К. : Знання, 2010. – 662 с.

Основна

1. Історія держави і права України : хрестоматія для студентів юрид. вузів та факультетів. – К. : Вентурі, 1996. – 226 с.
2. Калиновський В. С. Історія держави і права України : навч. посібник / В. С. Калиновський, О. В. Кузьменець. – К. : Україна, 2000. – 429 с.
3. Кульчицький В. Історія держави і права України : навч. посібник / В. Кульчицький, В. Тищик. – Л. : ЛНУ, 2000. – 400 с.
4. Терлюк І. Я. Історія держави і права України : практикум : навч. посібник для студентів юрид. спеціальностей вузів / І. Я. Терлюк. — К. : Атіка, 1999. – 192 с.
5. Терлюк І. Я. Історія держави і права України (Доновітній час). / І. Я. Терлюк. – К. : Атіка, 2006. – 400 с.
6. Хрестоматія з історії держави і права України (з найдавніших часів до початку ХХ ст.) : у 2 т. : навч. посібник. – К. : Ін Юре, 1997. – 464 с.

Додаткова

7. Андрусак Т. Теоретичні основи прав людини в працях Михайла Драгоманова / Т. Андрусак // Право України. – 1993. – № 1. – С. 33.
8. Баран В. Княжий Галич в історії України / В. Баран // Укр. історичний ж. – 2001. – № 4. – С. 67-745.
9. Бедь В. Політико-правові аспекти возз'єднання Закарпаття з Україною (кін. 1944 – 1946 рр.) / В. Бедь // Право України. – № 8. – С. 120.
10. Бойко І. Галицько-Волинська держава (1199 – 1349 р.р.): від князівства до королівства / І. Бойко // Право України. – № 10. – С. 265.
11. Бочарніков Д. М. Грушевський про історію створення та кримінальне право „Руської правди” / Д. М. Бочарніков // Право України. – 1996. – № 11. – С. 65.
12. Бочарніков Д. Права людини у додержавну і ранньодержавну добу історії України / Д. Бочарніков // Право України. – 1998. – № 5. – С. 98.
13. Бойко І. Договірне право Гетьманщини за „Правами, за якими судився малоросійський народ” / І. Бойко // Право України. – 1998. – № 5. – С. 98.
14. Будзилович І. Оренда землі в Україні (історико-правовий нарис) / І. Будзилович, О. Юрченко // Право України. – 1997. – № 7. – С. 65.
15. Вовк О. Історія розвитку законодавства про потерпілих / О. Вовк, Г. Богомаз, О. Кубинська // Право України. – 2004. – № 4. – С. 135.
16. Волошко О. Розмежування компетенції адміністративних і судових органів при регулюванні земельних відносин в УРСР у 1920 р. / О.

- Волошко // Право України. – 2004. – № 4. – С. 135.
17. Гамбург Л. Формування кадрового складу та визначення спеціалізації статутних судів Лівобережної України в Судовій реформі 1760 – 1763 рр./ Л. Гамбург // Право України. – 2004. – № 6. – С. 106.
 18. Головченко В. Повага і неповага до закону в різних історичних умовах / В. Головченко // Право України. – 1992. – № 2. – С. 87.
 19. Головченко В. Сільське самоврядування в Україні (1868-1916 рр.) / В. Головченко // Право України. – 1992. – № 3. – С. 34.
 20. Горуйко Х.П. Засади обрання та призначення суддівського корпусу ЗУНР (1918-1921 р.р.) / Х.П. Горуйко // Наукові записки інституту законодавства ВРУ.- 2013.- №5.- С.10-15.
 21. Грицаєнко Л. Історико-правовий аспект утвердження прокуратури в Україні / Л. Грицаєнко // Право України. – 2008. – № 11. – С. 121.
 22. Грозовський І. Звичаєве право Запорізької Січі / І. Грозовський // Право України. – 1991. – № 10. – С. 58.
 23. Грозовський І. Право власності на землю в Запорізькій Січі / І. Грозовський // Право України. – 1997. – № 8. – С. 62.
 24. Грозовський І. Охорона природи в Запорізькій Січі / І. Грозовський // Право України. – № 12. – С. 103.
 25. Демкова М.. Правовий статус вірменських старшин та їх роль у здійсненні судочинства у Львові (XIV-XVIII ст.) / М. Демкова // Право України. – 2004. – № 10. – С. 124.
 26. Захарчук А.С. Становлення правової культури селянства Наддніпрянської України 2 половини ХІХ- початку ХХ століття / А.С. Захарчук // Наукові записки Інституту законодавства ВРУ.- 2013.- №2.- С.13-18.
 27. Змерзлий Б.В. Регулювання торгового судноплавства у 1914-1915 р.р. на Чорному і Азовському морях / Б.В.Змерзлий // Наукові записки Інституту законодавства ВРУ.- 2014.- №3.- С.10-16.
 28. Каменська Н. Історія розвитку інституту звернень до публічної адміністрації на українських землях / Н. Каменська // Право України. – 2013. – № 10. – С. 276.
 29. Кобилецький М. Суд у м. Львові за Магдебурзьким правом / М. Кобилецький // Право України. – 2000. – № 10. – С. 109.
 30. Кобилецький М. Магдебурзьке право у селах Галичини / М. Кобилецький // Право України. – 2003. – № 8. – С. 120.
 31. Кобилецький М. Діяльність державної жандармерії в ЗУНР / М. Кобилецький // Право України. – 1998. – № 5. – С. 100.
 32. Кобилецький М. Суд і судочинство в містах України за магдебурзьким правом / М. Кобилецький // Право України. – 2008. – № 12. – С. 139.
 33. Ковальова В. Створення та стан експертно-криміналістичної служби в Україні / В. Ковальова // Право України. – 2001. – № 2. – С. 127.
 34. Ковбасюк С. До питання реформування церковного суду Руської православної церкви наприкінці синодального періоду / С. Ковбасюк // Право України. – 2009. – № 3. – С. 168 – 171.
 35. Козаченко А. Про державну владу Богдана Хмельницького: окремі

- питання / А. Козаченко // Право України. – 1998. – № 2. – С. 89.
36. Кіселечник Д. Про надання українським містам у XIV-XIX ст. Магдебурзького права / Д. Кіселечник // Право України. – 1996. – № 9. – С. 82.
 37. Клименко О. Еволюція прав людини: на прикладі Лівобережної України у першій половині XIX ст. / О. Клименко // Право України. – 2002. – № 6. – С. 72.
 38. Коваленко Л. Висвітлення українського питання в Державних думах Російської імперії на сторінках преси / Л. Коваленко // Право України. – 2003. – № 9. – С. 128.
 39. Кондратюк С. Діяльність тимчасових органів влади в Західній Україні у вересні-грудні 1939 р. / С. Кондратюк // Право України. – 2001. – № 1. – С. 131.
 40. Кондратюк С. Органи влади в Західній Україні (вересень 1939 – червень 1941) / С. Кондратюк // Право України. – 2003. – № 5. – С. 140.
 41. Копиленко О. „Я був і зостаюся федералістом” (державно-правові погляди М. Грушевського) / О. Копиленко // Право України. – 1991. – № 6. – С. 49.
 42. Копиленко О. Уроки Центральної Ради / О. Копиленко // Право України. – 1991. – № 11. – С. 42.
 43. Копиленко М. Еволюція українського конституціоналізму (з досвіду конституційного будівництва УНР та Української гетьманської держави) / М. Копиленко, О. Копиленко // Право України. – 1991. – № 6. – С. 36.
 44. Копиленко М. Переяславський акт 1654 р. в оцінках першого Президента України / М. Копиленко, О. Копиленко // Право України. – 1994. – № 3-4. – С. 49.
 45. Копиленко М. „Друга УНР”: Спроба історико-теоретичного аналізу / М. Копиленко, О. Копиленко // Право України. – 1996. – № 9. – С. 82.
 46. Короткова Л. Сімейне право України (історичний огляд) / Л. Короткова, О. Віхров // Право України. – 1994. – № 11. – С. 47.
 47. Круглашов А. Політико-правові погляди М. Драгоманова / А. Круглашов // Право України. – 1991. – № 11. – С. 42.
 48. Круглашов А. Розвиток державно-правової думки України в 19 ст. / А. Круглашов // Право України. – 1993. – № 2. – С. 41.
 49. Кудін С. Деякі аспекти відповідальності органів місцевого самоврядування за „Руською правдою” / С. Кудін // Право України. – 1994. – № 9. – С. 28.
 50. Кульчицький В. Кодекс українського права 1743 р. / В. Кульчицький // Право України. – 1994. – № 9. – С. 134.
 51. Кульчицький В. Система судових органів Галичини у складі Австро-Угорської імперії / В. Кульчицький, І. Бойко // Право України. – 2000. – № 11. – С. 137.
 52. Кульчицький В. Суд присяжних і наукова думка про нього в Україні після судової реформи 1864 р. / В. Кульчицький, Д. Сидорчук // Право України. – 2003. – № 6. – С. 125.
 53. Кульчицький В. Фундатор судової реформи у царській Росії С. І.

- Зарудний та суд присяжних / В. Кульчицький, І. Бойко, Д. Сидорчук // Право України. – 2004. – № 8. – С. 114.
54. Кульчицький С. Утворення незалежної України: перше десятиліття / С. Кульчицький // УІЖ. – 2001. – № 2, 3, 4.
55. [Кіндюк, Б.](#) Історична динаміка форм правління у козацько-гетьманській державі / Б. Кіндюк // Право України. – 2015. – № 8. – С. 158–166.
56. Липитчук О. Судова система Другої Речі Посполитої: Основні періоди розвитку (1918-1939 рр.) / О. Липитчук // Право України. – 2001. – № 16. – С. 109.
57. Лисенко О. Український консерватизм і гетьманський рух: історія, ідеологія, політика / О. Лисенко, О. Реєнт // УІЖ. – 2001. – № 6.
58. Луцович В. П. [Еволюція інституту письмових доказів на українських землях у польсько-литовський період](#) / В.П. Лукович //Режим доступу:forumprava.pp.ua
59. Макаренко А. Причини створення кодексу Гетьманщини 1743 р. /А. Макаренко // Право України. – 1997. – № 12. – С. 106.
60. Малютін М. Розвиток національної ідеї в Галичині в контексті Конституції України / М. Малютін // Право України. – 1998. – № 11. – С. 106.
61. Мацькевич М. Державотворчі процеси в Україні на сучасному етапі її розвитку / М. Мацькевич // Право України. – 2009. – № 2. – С. 74–79.
62. Мельник Л. Правління гетьманського уряду (1733-1735 рр.) / Л. Мельник // УІЖ. – 2001. – № 5. – С. 81-91.
63. Мікула О. Апарат управління Галичиною і Буковиною за австрійською Конституцією 1867 р. / О. Мікула // Право України. – 2002. – № 5. – С. 140.
64. Мицак А. Особливості митної політики Речі Посполитої на українських землях у XIV – XVIII ст./ А. Мицак // Право України. – 2002. – № 9.– С. 132.
65. Мишак І. До історії законотворчості Західноукраїнської Народної республіки / І. Мишак // Право України. – 2008. – № 10. – С. 156.
66. [Томенко М.](#) П'ять уроків Мазепи – Орлика для сучасної конституційної дискусії / М. Томенко // Віче. – 2015. – № 23– 24. – С. 1
67. Никифорак М. Фінансова прокуратура Буковини у 1867-1918 рр. / М. Никифорак // Право України. – 2001. – № 1. – С. 133.
68. Нагорний Є. Особливості правового регулювання відносин громадян на тимчасово окупованій території України / Є. Нагорний // Право України. – 2003. – № 10. – С. 149.
69. Павлов А. Литовський статут та Магдебурзьке право: їх роль у розвитку торгівлі і митної справи на Київщині 15-17 ст. / А. Павлов // Право України. – 2003. – № 10. – С. 144.
70. Продіус К. В. Суди для неповнолітніх у Російській імперії: окремі проблеми функціонування (початок ХХ ст.) / К.В. Продіус // Вісник Вищої ради юстиції. – 2013.– № 1(13). – С. 163-171 // Режим доступу: www.vru.gov.ua/visnyk_archive

71. Реков П. Плани війни та характер окупаційного режиму в Україні 1941-1944 рр. / П. Реков // Право України. – 1997. – № 5. – С. 78.
72. Рогожин А. Ярослав Мудрий – видатний державний діяч, великий князь Київської Русі / А. Рогожин, В. Стастис // Право України. – 1996. – № 4. – С. 54.
73. Рогожин А. М. Грушевський – світоч української державності / А. Рогожин, В. Румянцев // Право України. – 1996. – № 7. – С. 58.
74. Рябошапко Л. Перший кодекс законів про народну освіту України / Л. Рябошапко // Право України. – 1992. – № 9. – С. 35.
75. Словська І. Ідеї парламентаризму у поглядах державних діячів (початок ХХ ст.) / І. Словська // Право України. – 2012. – № 11-12. – С. 473.
76. Соцький Ю.Ф. Становлення та розвиток інституту суду присяжних за законодавством Російської імперії (1864-1817 р.р.) / Ю.Ф. Соцький // // Наукові записки Інституту законодавства ВРУ.- 2013.- №1.- С.27-31.
77. Тищик Б. ЗУНР (Держапарат і законодавство) / Б. Тищик // Право України. – 1994. – № 5-6. – С. 44.
78. Федоренко Т. Вплив християнського світогляду на правосвідомість та правову культуру Київської Русі (кінець 10-го – перша третина 13 ст.) / Т. Федоренко // Право України. – 2001. – № 8. – С. 114.

Інформаційні ресурси

1. Офіційне представництво Президента України // Режим доступу: www.president.gov.ua
2. Урядовий портал: єдиний портал органів виконавчої влади України // Режим доступу: www.kmu.gov.ua
3. Верховний Суд України: інформаційний сервер // Режим доступу: www.scourt.gov.ua
4. Верховна Рада України: офіційний портал // Режим доступу: portal.rada.gov.ua
5. Бібліотека Верховної Ради України // Режим доступу: <http://www.rada.kiev.ua>
7. Бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка // Режим доступу: <http://www.scilib.univ.kiev.ua>
8. Наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія // Режим доступу: <http://www.ukma.kiev.ua>
9. Форум права (електронне наукове фахове видання) // Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm>
10. Библиотека юриста // Режим доступу: <http://www.lawbook.by.ru>

